

Urša Rupnik,

samozaposlena v kulturi: plesalka, koreografinja, plesna pedagoginja

PLES V SKUM-U, PLES NA ZOOMU

VKLJUČEVANJE VSEBIN USTVARJALNEGA GIBA V IZOBRAŽEVANJE NA DALJAVO V ČETRTEM RAZREDU OSNOVNE ŠOLE

Dance in SKUM, Dance on Zoom

Integrating Creative Movement into Distance Education in Year 4 of Primary School

IZVLEČEK

Prispevek predstavi projekt vključevanja ustvarjalnega giba v osnovnošolsko izobraževanje na daljavo, ki je potekal v obdobju zaprtja vzgojno-izobraževalnih ustanov zaradi pandemije covida-19. V štiri mesece trajajočem projektu *Ples v SKUM-u, ples na Zoomu* so sodelovali učenci in učenke 4. razreda ene od ljubljanskih osnovnih šol ter njihova učiteljica, ki so se dvakrat tedensko prek aplikacije Zoom srečevali s plesno umetnico. Ta je na podlagi tekočih učnih vsebin pripravljala gibalno-plesne dejavnosti, prek katerih so otroci spoznavali in utrjevali snov vseh kurikularnih področij ter se srečevali z značilnostmi plesne umetnosti.

Projekt so evalvirali tako učenci in učenke kot njihovi starši, učiteljica in umetnica ter prišli do zaključka, da so bila kontinuirana gibalno plesna srečanja v času šolanja na daljavo za učence in učenke izjemno pomembna. Plesne delavnice so otrokom pomagale pri razumevanju in pomnjenju učne snovi, pozitivno so vplivale na njihovo psihofizično dobrobit ter ohranjale in negovale žive in živahne medosebne odnose v razredni skupnosti.

Ključne besede: izobraževanje na daljavo, osnovna šola, ustvarjalni gib, plesna umetnost

ABSTRACT

The article describes the project of integrating the art of creative movement into distance education in primary education, which was carried out during school closures during the Covid-19 pandemic. Year 4 pupils at a primary school in Ljubljana took part in a four-month project called *Dance in SKUM, Dance on Zoom*. The pupils and their teacher met with a professional dance artist on Zoom twice weekly. The activities prepared by the artist were based on the relevant learning content. They involved dancing and movement through which the children could learn about and revise the content of all the curricular areas while also getting acquainted with dance as an art form.

The project was evaluated by the pupils, their parents, the teacher and the artist. They all recognized the tremendous importance of these recurring dance and movement meetings during remote learning. The workshops benefitted the children's physical and psychological welfare, which, in turn, enhanced their understanding of the learning content and increased their ability to memorize it. At the same time, the workshops helped to maintain and foster lively interpersonal relationships among the pupils.

Keywords: distance learning, primary school, creative movement, art of dance

UVOD

Leto 2020 je večino ustaljenih družbenih dejavnosti pretreslo do temeljev. Tudi šolanje na osnovnošolski stopnji kot eden najpomembnejših vzgojno-izobraževalnih vidikov se je bilo primorano preseliti na splet. A ker umetnost nikoli ne počiva, so se na Osnovni šoli Savsko naselje iz Ljubljane odločili, da tudi delavnice ustvarjalnega giba, ki so jih sprva načrtovali za izvedbo v živo, kljub šolanju na daljavo ali prav zaradi tega, preselijo v virtualno okolje. Prispevek tako predstavlja projekt *Ples v SKUM-u, ples na Zoomu*, ki je v času zaprtja javnega življenja in izobraževalnih ustanov s plesno umetnostjo bogatil šolski vsak-

dan učencev in učenk 4. razreda. V projektu je sodelovala plesna umetnica Urša Rupnik, ki se je od novembra 2020 do februarja 2021 dvakrat tedensko z učenci in učenkami ter učiteljico Zlatko Perne srečevala prek platforme Zoom. Umetnica je na podlagi tekočih kurikularnih vsebin pripravljala, vodila in usmerjala online gibalno-plesne dejavnosti. Glede na epidemiološke razmere je bilo izvedenih 19 srečanj na daljavo; 3 srečanja, ko so bili učenci in učenke ter učiteljica v šoli, umetnica pa se jim je v razredu pridružila prek spletne povezave, ter eno, zadnje srečanje v živo, v šolski telovadnici, aprila 2021. Tako se je oblikoval tudi eksperimentalni hibridni model sodelovanja med umetnico in razredom otrok z učiteljico.

Projekt je bil predvsem procesno naravnan, glavni cilj je bil ustvariti alternativno učno okolje, ki je skušalo poleg utrjevanja in razumevanja učne snovi prek gibalno-plesne umetniške izkušnje učencem in učenkam omogočiti tudi socialne stike s sošolci in sošolkami, aktivno in ustvarjalno gibalno dejavnost, sproščenost, čuječnost in samozavedanje ter odmik od osamljenega sedentarnega (veliko sedenja, malo gibanja) preživljanja dni zaprtja javnega življenja.

Številni avtorji in avtorice (Anttila, 2018; Anttila in Svendler Nielsen, 2019; Geršak, 2016; Kroflič, 1999; Smith-Autard, 2002) se strinjajo, da ima vnašanje ustvarjalnega giba kot učnega pristopa v osnovnošolsko okolje pomembne učinke na vseh področjih otrokovega razvoja, učenja in spoznavanja. Poučevanje in učenje z ustvarjalnim gibom je celosten učni pristop, ki angažira celovitost človekovega bitja, vključuje razvijanje telesnih, čustvenih, razumskih zmožnosti otrok; pogosto zajema senzorične zaznave, socialne interakcije, ustvarjalni proces, elemente uprizorjanja in različne oblike refleksije, kar vodi k utelešenemu učenju in celoviti (umetniški) izkušnji.

O moči in pomenu umetniške izkušnje (tudi) v času pandemije piše Kroflič (2020), ki je snovalec dveh glavnih usmeritev projekta Razvijanje sporazumevalnih zmožnosti s kulturno-umetnostno vzgojo (SKUM). Projekt SKUM temelji na idejah, da ima umetnost kot vrednota sama na sebi velik pedagoški potencial in da so spoznanja prek umetniške izkušnje ekvivalent znanstvenemu diskurzu. Ključni cilj projekta je razvijati didaktične pristope in nove oblike povezovanja vzgojno-izobraževalnega dela z umetniškimi dejavnostmi, kar v praksi pomeni sodelovanje kulturnih ustanov in posameznih umetnikov s šolami oziroma posameznimi razredi otrok in mladostnikov (<https://www.skum.si/o-projektu/namen-in-cilji-projekta/>).

Glede na to da se učenci in učiteljica s plesno umetnico pred začetkom projekta *Ples v SKUM-u, ples na Zoomu* niso poznali ali srečali v živo, se je tekom skoraj pol leta

zastojala javnega življenja v virtualnem okolju splota lepa in navdihujoča plesna zgodba za 21. stoletje.

OPIS PROJEKTA

Zaradi popolnega zaprtja javnega življenja in posledično izobraževalnih institucij ter nepredvidljive situacije razvoja pandemije covida-19 in z njo povezanih ukrepov projekt ni bil popolnoma načrtovan vnaprej, temveč se je dogajal, razvijal in nadgrajeval sproti. Plesna umetnica je svoj program v sodelovanju z razredno učiteljico zastavila kot vstopanje ustvarjalnega giba v različne vsebine in cilje pouka, ki so jih v danem trenutku obravnavali učenci in učenke 4. razreda. Ob koncu tedna je učiteljica umetnici posredovala učne vsebine prihodnjega tedna, umetnica pa je glede na lasten izbor vsebin pripravila gibalne in plesne dejavnosti na izbrano kurikularno tematiko. Poleg učnih vsebin je umetnica otoke vodila tudi skozi različne principe plesne umetnosti kot take. Za platformo virtualnih srečanj je umetnica predlagala spletno platformo Zoom, ki omogoča različne funkcije, na primer »Breakout Rooms«, »Whiteboard« ipd., ki virtualna srečanja približajo interaktivnemu pouku.

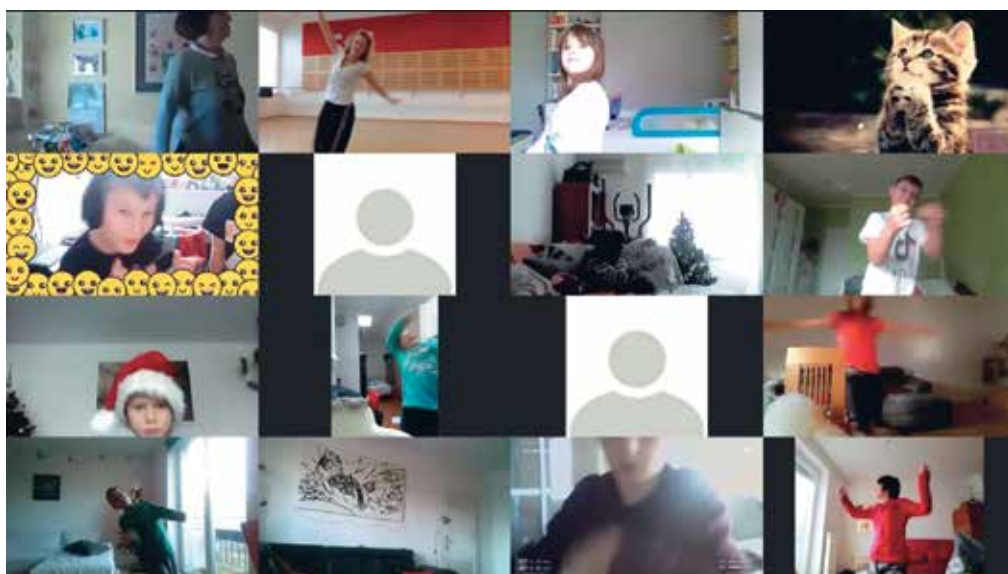
Cilji projekta

Projekt je bil procesno orientiran, cilji pa so bili, da učenci in učenke:

- uporabljajo in razumejo digitalni način poučevanja na daljavo;
- spoznavajo učne vsebine različnih predmetnih področij s pomočjo plesne umetnosti;
- razvijajo gibalno ustvarjalnost ob učnih vsebinah ter izražajo svoja občutja in domišljijo z gibanjem;
- razvijajo medsebojno sodelovanje in spoštovanje pri delu na daljavo;
- se navajajo na redno gibanje, ki privede do boljšega psihofizičnega počutja.

Plesna metodika

Delavnice so temeljile na pedagoških načelih sodobne plesne umetnosti, metodiki ustvarjalnega giba in avtorskih pristopih udeležene plesne umetnice. Vsem je skupno, da telo razumejo kot nosilec znanja, ples pa kot možnost utelešenega učenja, spoznavanja in vedenja v telesu in skozi telo (Anttila, 2018; Parviainen, 2002; Wilson, 2007). Umetnica verjame, da delo s telesom v učni proces vrača bistvo; v svet vstopamo s svojim telesom, smo telo, tako tudi učenje v nas vstopa

► SLIKA 1: Ples v SKUM-u, ples na Zoomu

Foto: Urša Rupnik

skozi telo, učimo se kot celovito bitje, z dotikom, vonjem, okusom ... Telo je osnovni element plesa, ki se giblje v prostoru in času z energijo ter nosi sporočilnost. Plesno ustvarjanje večji del poteka kot igra, raziskovanje, preizkušanje, predlaganje raznolikih rešitev, ki jih prispevajo vsi in vsak od udeležencev in od katerih nobena ni napačna. Ključen je čas, ki omogoča potopitev v dejavnost in izkustvo ter ne zahteva takojšnjega (vidnega) rezultata. Velik pomen v procesu imajo vodena improvizacija, večsmerna komunikacija in vzpostavljanje psihofizičnih odnosov do sebe, drugih in okolice. Umetnik/učitelj je razumljen kot del celote in moderator procesa, ki se uglasí s skupino in se odziva z gibalnimi ali verbalnimi napotki, spodbudami, komentarji, vstopi. Veliko vlogo igrajo različne vsebinske, vizualne, slušne, taktilne idr. spodbude za gibalno raziskovanje in plesno izražanje (Geršak, 2015). Vsebinsko konkretnije dejavnosti, od uvodnega ogrevanja in motivacije prek osrednjega gibalno-plesnega dela do zaključka posamezne delavnice, so predstavljene v sledečem podglavju.

Vsebina projekta

Vsako online srečanje se je začelo z gibalno-plesnimi vajami in/ali nalogami, ki so otroke fizično razgibale in ogrele ter usmerile njihovo pozornost k izbrani tematiki. Uvodni del je tako zajemal gibalne naloge, ki so otroke spodbudile k raziskovanju orientacije v telesni shemi, orientacije v prostoru in gibalne koordinacije; poigrali so s prostorskimi možnostmi za gibanje, ki so jim jih nudile domače sobe; preizkusili so posamezne dele telesa kot nosilce teže telesa v odnosu do tal in drugih domačih površin. Ukvarjali so se z gibalnim pojmom nihanja in kroženja ter usvajali kvalitete mehkega, tekočega, zveznega gibanja na eni strani ter odsekanega, togega, prekinjenega na drugi. Pomembno vlogo je igrala glasba kot spodbuda za ples, in sicer so bile uporabljene skladbe z različnimi tempi, ritmi, dinamikami, razpoloženji. Glede na format izvedbe so otroci dobili spodbudo, da se gibalno, z neverbalno govorico telesa, tudi z obraznimi izrazi poigrajo s kamero, kadriranjem, odnosom do objekta (blizu, daleč, v in iz kadra, različni deli telesa vstopajo v kader in komunicirajo s kamero ...).

Projekt je izmenično zajemal učne vsebine in cilje vseh kurikularnih področij – slovenščine, matematike, družbe, naravoslovja in likovne umetnosti. V okviru slovenščine so otroci skozi gib in različne gibalne naloge spoznavali in umeščali ločila, v okviru literature so skozi plesno umetnost raziskovali lastnosti različnih literarnih likov, pojmov, pojavov in dogodkov v delih: Bajke in povesti o Gorjancih, Grdi raček, Povodni mož, Ledene rože, Drečček in trije Marsovčki. Pri matematiki so učenci in učenke skozi gib obravnavali ravne in krive

črte, premico, daljico, poltrak, dele celote. Prek ustvarjalnega giba obravnavane družboslovne tematike so bile: zgradbe in promet; spomeniki, obeležja in kipi; prazniki in poklici. Pri naravoslovju je bil poudarek na človeškem telesu (skelet, mišice, dihanje, srce, obtočila, prebavni trakt); obravnavane pa so bile tudi tematike različnih vrst snovi (trdne, tekoče, plinaste) in ekologije (ločevanje odpadkov). Gibalno-plesne vsebine, povezane z likovno umetnostjo, so se nanašale na barvi krog, abstraktne slike, oblike, linije, odtise; gibalne voščilnice za novo leto in valentinovo ter športnike v gibanju.

Večinoma so se srečanja na daljavo zaključila z naključno delitvijo učencev in učenek v dve skupini – 'Breakout Rooms' (v eni je sodelovala učiteljica, v drugi umetnica), v katerih so obravnavano tematiko utrjevali na način, da je vsaka skupina pripravila krajši gibalni nastop, uprizoritev, plesno stvaritev in jo nato predstavila drugi skupini sošolk in sošolcev. Poudariti je treba, da so bile te skupine virtualne, vsak otrok je sodeloval iz svoje sobe, tako da je bila potrebna velika mera iznajdljivosti, kreativnosti in sodelovanja, da so svoje ideje povezali v celoto.

Predzadnji dve srečanju sta bili hibridne narave, učenci in učenke ter učiteljica so bili takrat že nazaj v šoli, umetnica pa se je zaradi še vedno veljavnih ukrepov za zajezitev pandemije srečanju pridružila na daljavo. V razredu so njeno sliko predvajali na platno, sama pa je dogajanje opazovala in usmerjala prek kamere, ki jo je učiteljica sproti nameščala po razredu in lovila dogajanje. Takšno sodelovanje je bilo za vse sodelujoče poseben izziv in eksperiment, delo pa je bilo osredotočeno predvsem na raziskovanje in ustvarjanje v parih in skupinah ter na živo gibalno interakcijo med učenci in učenkami.

Zaključna delavnica tega projekta je bila izvedena v živo, v šolski telovadnici, takrat so se otroci z umetnico prvič srečali tudi v živo. Poudarek te delavnice je bil na različnih kreativnih gibalno-plesnih vajah, nalogah in ustvarjalnih zadolžitvah; predvsem z uporabo in izkoriščanjem skupnega in velikega prostora, ki je prej umanjkal ter v socialnem in gibalnem sodelovanju z drugimi. Otroci so z umetnico gibalno in plesno ustvarjalni na različne družboslovne in naravoslovne tematike, ki so se jih dotaknili že tekom prejšnjih srečanj na daljavo; vendar tokrat s

► SLIKA 2: 'Delovni zvezek na izletu'

Foto: Urša Rupnik

pristopi, ki jih omogočata delo v skupnem prostoru in interakcija v živo.

Proces je bil za potrebe projekta SKUM beležen predvsem prek dokumentarnih fotografij (posnetkov zaslona) in krajših videoposnetkov, obenem so bile zbrane pisne refleksije otrok in njihovih staršev. V okviru procesa sta nastala dva videoizdelka otrok in učiteljice. Prvi – 'Novoletne voščilnice' – je bil posnet na zadnjem decembrskem srečanju, tako da je vsak otrok posebej zaplesal svojo voščilnico, umetnica jih je prek platforme Zoom posnela in nato posnetke združila v zaokrožen video, ga opremila z glasbo in ga posredovala učiteljici, otrokom in staršem kot novoletno voščilo 4. b-razreda. Ustvarjanje drugega video izdelka – 'Delovni zvezek na izletu' – je bilo bolj zahtevno, otroci so dobili navodilo, da doma poiščejo belo steno, se oblečejo v temne odtenke in z delovnim zvezkom za matematiko pred domačo kamero ali telefonom odplešejo svoj motiv v komunikaciji z objektivom. Vsak posnetek se je začel s 'prevzemom' delovnega zvezka 'iz kamere' in končal s 'podajo' delovnega zvezka naprej, naslednjemu sošolcu ali sošolki. Posnetke je umetnica ponovno združila v celoto ter opremila z glasbeno podlago.

Dva vsebinska primera: Promet in Človeško telo

Glede na odzive učencev in učenk ter učiteljice sta bili na srečanjih na daljavo obravnavani vsebini, ki sta se jim najbolj vtisnili v spomin, promet (družba) in človeško telo (naravoslovje). Zato na tem mestu sledi opis obeh dejavnosti.

Srečanje na temo promet se je začelo s t. i. gibalnim semaforjem, otroci so za vsako od barv semaforja določili način gibanja (na primer: zelena – premikaj se čim bolj hitro, rumena – premikaj se čim bolj počasi, rdeča – zamrzni). Nato je umetnica naključno navajala barve, otroci pa so se na prej določen način premikali oziroma obmirovali. V naslednjem koraku so otroci predlagali še načine gibanja za druge barve (na primer: rjava – skači, vijolična – vrti se, modra – vrzi se na posteljo, bela – teci do stene, oranžna – premikaj samo glavo itd.). Barvam semaforja je umetnica dodala še vse preostale barve in tako otrokom z izmeničnim imenovanjem barv narekovala način gibanja. Za konec je umetnica pri usmerjanju gibanja otrok barve mešala (na primer: zelena in rjava pomeni, skači čim hitreje, rumena in vijolična pomeni, vrti se čim bolj počasi, vijolična in oranžna pomeni, vrti glavo itd.) in nastala je razgibana usmerjena plesna improvizacija. Sledilo je prepoznavanje in uprizorjanje prevoznih sredstev. Umetnica je predvajala zvočne posnetke različnih vozil (na primer: avto, motor, avtobus, ladja, vlak, kočija, letalo, helikopter, vesoljska ladja itd.), otroci pa so ugibali, za katero prevozno sredstvo gre, in nato vozila ob njihovih zvokih tudi vsak na svoj način uprizorili. Po sistemu 'Breakout Rooms' je umetnica otroke naključno razdelila v dve skupini, prva je dobila nalogo, da gibalno raziščejo in pripravijo uprizoritev potniškega prometa, druga pa tovornega. Svoji kreaciji sta nato skupini predstavili ena drugi in ugibali, kaj vse je zajemala predstavitev sošolk in sošolcev (na primer: potniški promet je bil predstavljen skozi gibalno potovanje na rajski otok – od prevoza s taksijem do letališča, letenja z letalom, prevoza z ladjo,

ogledovanja otoka s skuterjem itd.; tovorni promet je bil predstavljen kot prevoz surovine za izdelavo stolpnice od izkopa do gradbišča: kopanje z bagrom, dvig z žerjavom, nalaganje v ladijski kontejner, prevoz z ladjo, nalaganje na tovornjak itd.). Glede na to da so otroci soustvarjali na daljavo, so si lahko izbrali tudi, da vsi uprizarjajo isto ali da si razdelijo vloge in vsak prevzame določen del. Na koncu so nastope sošolcev in sošolk nagradili tudi z virtualnimi simboli ploskanja, praznovanja, srčki, smeškoti ipd.

Z vidika plesne umetnosti je še posebej zanimivo, da so tako učenci in učenke kakor učiteljica kot eno najbolj zanimivih vsebin omenili gibalne in plesne dejavnosti, povezane z delovanjem človeškega telesa. Najbolj se jim je v spomin vtisnilo srečanje, na katerem so obravnavali človeški skelet. Na začetku ure je umetnica otrokom pokazal sliko človeškega skeleta – frontalno, bočno in od zadaj. Otroci so že znali naštet imena nekaterih kosti in njihove funkcije. Nato so z dotikom, tipanjem poskušali poiskati in zaznati obliko določenih kosti v svojem telesu (na primer: podlahtnica, kosti zapestja, dlani in prstov, lobanja itd.). Pravilno so ugotovili, da so sklepi tisti, ki kosti povezujejo in nam omogočajo gibanje. Umetnica jih je pozvala, naj si predstavljajo, da so oni sami samo skelet, kot so ga videli na sliki, in naj se poizkušajo gibati samo s premikanjem kosti in v sklepih, podala je še primerjavo z marioneto. Ob spodbudni glasbi so se učenci in učenke nato prosto gibali in ustvarjali svoj 'kostkotov ples'.

GLAVNE UGOTOVITVE IN EVALVACIJA

Projekt *Ples v SKUM-u, ples na Zoomu* so evalvirali tako otroci in njihovi starši kot tudi učiteljica in umetnica. Skupna glavna ugotovitev je, da so imele redne gibalno-plesne delavnice v času šolanja na daljavo za učence in učenke velik pomen tako na področju razumevanja in pomnjenja učne snovi kakor za njihovo psihofizično dobrobit in pozitivne odnose s sošolci in sošolkami.

Umetnica je na prvih srečanjih opazila, da otrokom močno primanjkuje gibanja in da vsako spodbudo za gibanje in ples navdušeno zgrabijo in izkoristijo. Pomen gibanja v času šolanja na daljavo je poudarila tudi učiteljica:

»Koliko slabega naredimo otroku, če mu ne omogočimo čim več gibanja. Se mi zdi, da bi prav učenje ob pomoči giba, sploh zdaj v teh časih korone, moralo dobiti malo več veljave. Ker res učenci, otroci presedijo preveč za ekranom, za računalnikom.«

Starši so ugotovili, da so otroci z veseljem prisostvovali na delavnicah, poleg prepotrebne gibanja pa so le-te spodbujale tudi njihovo ustvarjalnost:

»Vidim, da moj sin z veseljem sodeluje in mi po srečanju navdušeno pove, kaj so delali tisti dan. Menim, da so gibalne delavnice dobro premišljene, saj otroci vadijo skozi igro in zabavo. Osvobodijo jih kakršnih koli omejitev in spodbujajo njihovo ustvarjalnost.«

Umetnici se zdi pomembno, da se ustvarjalni gib ne uporablja le kot orodje za prenos in ponazarjanje učne snovi, temveč da se potencial plesa kot gibalnega izraznega sredstva in umetniškega jezika izkoristi tudi za izražanje otrokovih notranjih svetov in občutij. Z naslavljanjem psihofizične plati plesa sta bila otrokom v tem projektu dana povod in možnost, da se 'izplešejo', da presežejo gibanje kot tako in da s plesom ustvarijo svoj magični svet. Ena od učenk je tako zapisala: *»Na delavnicah sem najbolj uživala v prostem plesu ob glasbi, ker sem se prepustila sama sebi.«*

Eden od učencev, ki sicer ni imel kamere, je pa ves čas na delavnicah sodeloval in se vestno oglašal s svojimi vtisi, pa je po zaključku plesne dejavnosti ob etno glasbi poročal, da je v svojem plesu 'ponorel' in da je imel 'noro' izkušnjo. Učenci so poročali še, da so tekom delavnic odkrili nekaj novega o sebi in svojem odnosu do plesa: *»Odkril sem, da znam zelo dobro plesati«* in *»Odkril sem, da moram zaupat vase«* pa tudi: *»da je ples bolj zabaven, kot sem najprej mislila.«*

Pomen gibanja (tudi v času šolanja na daljavo) je strnil eden od staršev v svojem zapisu: *»V osnovi je gibanje, še posebno v otroštvu in dobi odraščanja, nujno potrebno zaradi splošnega psihofizičnega počutja, tvorjenja in povečevanja števila sinaps, zagotavljanja uspešnosti pri doseganju učnih uspehov, usvajanju pozitivnih gibalnih navad za celotno dobo življenja, preprečevanju čezmerne telesne teže in še bi lahko naštevala. V skladu s tem podpiram vsakršno gibalno aktivnost, v tem primeru tudi SKUM srečanja.«*

Glede na format izvedbe projekta se tako učiteljici kot umetnici zdi pomembno poznavanje in maksimalni izkoristek spletnih orodij in platform v korist otrok in učno-ustvarjalnega procesa (okolje Zoom na primer omogoča delitve v manjše skupine, kjer lahko otroci medsebojno komunicirajo in skupaj ustvarjajo). Vsi vpleteni so ob tem poudarili socialno plat projekta, saj je v času zaprtja javnega življenja, prikovanosti pred zaslone in pojavu osebnih stisk ravno s pomočjo nove tehnologije omogočil sproščeno, a vendar usmerjeno, vodeno in poučno druženje ter socialno bližino in interakcijo. Večina otrok se je veselila srečanj, zapisali so: *»Komaj čakam, da spet začnemo z delavnicami in se spet vidimo.«*

Navdušeni so bili tudi nad delitvijo v skupine in skupinskim ustvarjanjem: *»Všeč mi je bilo, ko smo šli v Breakout Room in oblikovali skupne gibalne uganke.«* Ker so otroci najprej ustvarjali v skupinah, nato pa svoje plesne stvaritve delili s sošolci, so lahko izkusili različne rešitve iste naloge in tako spoznali raznolikost idej ter se učili ceniti izdelke drugih. Omenili so, da so v teh dejavnostih zelo uživali: *»Všeč mi je bilo, ko smo šli v skupine in smo si izmišljevali ples in plesali pred vsemi.«*

Učiteljica opaza, da je skupinsko delo za otroke pomembno, saj *»se navajajo na delo v skupini in da je vsak odgovoren, ne samo eden, ampak vsak mora nekaj prinesiti k temu uspehu skupine«*. Dodaja, da je naključno deljenje v skupine pripomoglo tudi k večji povezanosti razreda in boljšim odnosom med sošolci in sošolkami: *»To se mi zdi, da jih je kar nekako tudi povezal, obenem pa jim dalo občutek, da lahko z vsakim delajo in ne samo s tistimi, s ka-*

terimi se največ družijo.« Starši pa so poudarili še pomen sinhronih srečanj v času šolanja na daljavo: *»Otroci doživljajo prijetne občutke že pri samem javljanju v živo, kar se še podkrepi z zanimivimi Uršinimi gibalnimi izzivi. Po končani uri v živo je nasmejan otroški obraz dokaz, da je gibanje temeljna otrokova potreba in da ima omenjeno koristi v vseh pogledih.«*

Vodeno povezovanje prek spletnih platform otrokom omogoča, da se učijo obvladovanja računalnika in računalniških operacij, kar jih opismenjuje in opolnomoči v rokovanju z novimi tehnologijami. Tovrstno delo nudi možnost ustvarjanja in izražanja prek medija videa in filma, torej vzpostavlja povezavo ustvarjalnega giba z zakonitostmi filma in odpira polje za raziskovanje novega področja spajanja dveh umetnosti in spretnosti. Učenci in učenke so v projektu sodelovali pri izdelavi dveh plesnih videev in komentirali, da je bil proces *»ful dober in ful smešen«* ter: *»najbolj všeč mi je bilo, ko smo izdelovali plesne voščilnice«*.

Povzamemo torej lahko, da so učenci in učenke v projektu Ples v SKUM-u, ples na Zoomu:

- spoznavali nov način učenja učnih vsebin prek ustvarjalnega giba in utelešali različne učne vsebine;
- pri delu razvijali sodelovanje in strpnost;
- se naučili upoštevati različnost;
- spoznali, da lahko z gibanjem učenje postane zelo zabavno in ustvarjalno;
- usvajali pozitivne gibalne navade ter tako vplivali na splošno psihofizično počutje;
- se naučili uporabljati tehnologijo pri delu in sporazumevanju na daljavo.

SKLEP

Projekt Ples v SKUM-u, ples na Zoomu se je začel sredi dolgotrajnega zaprtja vzgojno-izobraževalnih ustanov kot izhod v sili, ker sodelovanje v živo zaradi situacije pandemije ni bilo možno. Prav zaradi nastalih, na prvi pogled brezizhodnih okoliščin so umetniki na vseh področjih začeli iskati, odkrivati in plasirati nove načine raziskovanja, ustvarjanja, ohranjanja stikov s svojim občinstvom in posredovanja svojega dela v pedagoških procesih. Izziv tega projekta je torej bil poiskati, preizkusiti, implementirati nove rešitve za uporabo ustvarjalnega giba in plesne umetnosti v za ples skorajda nemogočih pogojih zelo omejenega (Zoom) prostora. V fizično ločene domove četrtošolcev je projekt tako poskušal vnesti občutek razredne pripadnosti, skupno gibalno ustvarjanje, užitek v plesnem izrazu ter vrniti motivacijo za šolanje in zanimanje za učno snov.

Kljub številnim pozitivnim odzivom vseh vpletenih v predstavljenem projektu pa je treba opozoriti na nekatere nevarnosti in slabosti tovrstnega (projektne) sodelovanja, tako v smislu povečevanja razlik med otroki, torej diskriminacije na podlagi tehničnih, prostorskih idr. pogojev, kakor v smislu pomanjkanja polnokrvnih socialno-fizičnih stikov. Upoštevati je treba, da nimajo vsi učenci in učenke primerne/popolne tehnološke opreme (v predstavljenem primeru je šola poskrbela za tiste, ki opreme

niso imeli); da nimajo vsi učenci in učenke primerne fizičnega in socialno spodbudnega prostora oziroma okolja za sodelovanje (svoje sobe ipd.); da se pojavljajo tehnične težave (slaba internetna povezava, slab in zakasnen prenos zvoka ipd.); da nekateri starši ne želijo, da njihov otrok sodeluje pri kakršni koli obliki pouka na daljavo (v predstavljenem primeru eden od otrok zaradi omenjenega razloga ni sodeloval). Nadalje pri plesnih kakor tudi marsikaterih drugih dejavnostih umanjka neposreden stik z otroki in med otroki; umanjka skupinska dinamika in vse, kar je z njo povezano; umanjajo ad hoc neformalno sodelovanje in spontane rešitve; umanjka medosebni fizičen stik in dotik. Tu so še nevarnosti, povezane z (obveznim) prepogostim in predolgotrajnim gledanjem v ekran, od katerega v 'normalnih časih' otroke 'vlečemo stran'. Pri plesnih dejavnostih je pogled osredotočen na dvodimenzionalno površino namesto občutenja lastnega telesa/sebe in drugih teles/drugih v trodimenzionalnem prostoru; tako umanjka tudi treniranje, ozaveščanje in prakticiranje izkušnje fizične bližine in medosebnih fizičnih odnosov do drugih oseb in vrstnikov.

Problematičen se zdi tudi skorajda brezkompromisni in neprevprašani pristanek na vstopanje v domove drugih in deljenje svojega s svetom, ko očesa računalniških kamer delijo zasebnosti domačih sob na splet. Čeprav z dobrim namenom zasnovan in izveden, predstavljeni projekt in drugi njemu podobni vseeno porajajo vprašanje varovanja zasebnosti, osebnih podatkov in intime ter s tem kršitev pravice do zasebnosti.

Še zadnja bojazen za konec pa je, da ob promoviranju primerov dobre prakse poučevanja, izobraževanja in ustvarjanja na daljavo odločevalci dobijo prikladen izgovor, da 'pa saj se tako tudi da', in lahko zato (ob podobnih kritičnih situacijah) ponovno pride do uveljavljanja dolgotrajnejšega izvajanja vzgojno-izobraževalnega procesa v virtualnem okolju.

VIRI IN LITERATURA

- Anttila, E. (2018). The potential of dance as embodied learning. V: *Proceedings of A Body of Knowledge - Embodied Cognition and the Arts conference*, 8.-10. 12. 2016.
- Anttila, E., Svendler Nielsen, C. (2019). Dance and the quality of life at schools: A Nordic affiliation. V: K. Bond (ur.), *Dance and the Quality of Life* (str. 327-345). Springer.
- Geršak, V. (2015). Plesna umetnost v vrtcu: gibanje telesa v prostoru, času in z energijo. *Umetnost v vrtcu*, str. 37-42.
- Geršak, V. (2016). *Ustvarjalni gib kot celostni učni pristop v osnovni šoli* [Doktorska disertacija]. Univerza v Ljubljani, Pedagoška fakulteta.
- Kroflič, B. (1999). *Ustvarjalni gib - tretja razsežnost pouka*. Znanstveno in publicistično središče.
- Kroflič, R. (8. 6. 2020). *Pomen vzgoje v času pandemije covid-19*. Dijaški dom Ivana Cankarja.
- Namen in cilji projekta SKUM*. Dostopno na: <http://www.skum.si> (6. 6. 2021).
- Parviainen, J. (2002). Bodily Knowledge: Epistemological Reflections on Dance. *Dance Research Journal*, 34(1), str. 11-26.
- Smith-Autard, J. (2002). *The Art of Dance in Education*. A&C Black.
- Wilson, M. (2007). *Knowing in the Body: A Dancer's Emergent Epistemology*. [Doktorska disertacija]. Texas Woman's University.